

A fiatal Magyarország.

Irtá Sebastyén Károly.

Szépen gyarapodik a *Budapesti Hírlap* könyvtára. A kéziratban már elkészült katalógus, mely összefoglalja kiadványainkat, száznál jóval több kötetről fog beszámolni. És e nagyszámú könyv között van egy külön típus: azok a karesu, kékruhájú, elegáns megjelenésű kötetek, a melyek a *fiatal Magyarország* irodalmi termelését foglalják magukban. Friss szellem árad szét e lapokról, melyek hirdetik a ragaszkodást multunk minden tiszteletreméltó hagyományához, a föld vérben ázott rögéhez, a gyökeres családokhoz és az ősi erkölshöz és mégis e konzervativizmusuk ellenére félrevetik a mult félszecségeit és gyarlóságait: az olesó romantikát, a könyhullató érzékenységet, a föllengő, de belül üres pátoszt. Ezek a fiatal írók erkölcsben konzervatívek, de esztétikájuk újabb, sőt forradalmi. Merész homlokkal szállanak szembe a költésnek azzal az irányával, a melyet Arany János kozmopolitának bélyegzett.

Négy novellistának öt szép kötetét jelentettük be a minapában. Mind a négy önálló és eredeti egyéniség, egyben mégis közösek. Mintha közmegegyezéssel írták volna lobogójukra a jelzőt: *a magyar irodalom a magyarságé*. Abban is mind hasonlítanak egymáshoz, hogy éleszemű megfigyelők, nagy szeretettel mélyednek el népünk tanulmányába és megértik az ígét, mely a népre is vonatkozik: nagy vagy a nagyokban és nagy vagy a kicsinyekben. Az apró jellemvonások e szerető, gondos és hiven találó részletrajzát megtaláljuk mind a négyben; és a ki ért a művészethez, az meg tudja ítélni és becsülni a *miniatur* való értékét.

Köztük a legtermékenyebb és legszorgalmasabb is *Krúdy* Gyula. Ő az, a ki két könyvvel gazdagította a sorozatot; az egyiknek a címe *Pajkos Gaálék*, a másiké *A szakállszáritón*. Voltaképpen a két kötet tartalmát, jellemét és színét nem határolja el egymástól semmi egyéb, csak a kötés: összetartoznak, kiegészítik egymást és egyképpen hű másai érdekes írójuknak. *Krúdy* Gyula lelki életére döntő hatással volt az a környezet, a melyben született és nevelkedett; onnan hozta magával furcsa, szeszélyes alakjait, némiképp a torz felé hajló jellegeit, talán mesemondó kedvét és tehetségét is. A véletlen-e vagy

a körülmények rokonsága az oka, de annyi bizonyos, hogy *Krúdy* ma még szembetűnő módon utánozza *Mikszáth* Kálmán írásmódját, fordulatait, humoros aforizmáit. Ezt pedig két okból is sajnáljuk; egyfelől, mert *Mikszáth*ot nem lehet utánozni, másrészt, mivel *Krúdy*nak nincs is szüksége erre a mankóra. Lejárt az az idő, mikor az irodalomban iskolák keletkeztek, a mit tulajdonképpen csak annyit jelentett, hogy egy jelentős, erővel teljes egyéniség körül a gyöngébb epigonok egész raja csoportosult és ama kiválasztott nagyinak csak modorát, esetleg modorosságát sajátította el, a nélkül, hogy erényeinek közelébe férközhett volna. Szerencsére *Krúdy* Gyula még fiatal ember és ha föl akar emelkedni a magasba, el fogja érni a maga erejéből az égi tájakat, a nélkül, hogy a sas szárnyai alatt huzódnék meg. A fehérlábu Gaálné pajkos históriája, a nagymama levelei, melyeket a Gaál-unokák addig olvasnak, míg megtanulják belőle a szerelmet és elszöknek hazulról, *Korponai Gúspár* zordon lovagiassága, melylyel a halott grófnénak áldozza egész ifjúságát, életét, mind egy-egy értékes gyöngyszeme ennek a sajtós költészetnek. A Gaál-familiáról szól a ló meg a szoknya furcsa esete is, a mint hogy ebben a nagyszámú nemzetségben mindenféle bolond bőven akad. Hát még a babonás ing, a melyet a híres család asszonyai viseltek, hogy új sziveket meghódítsanak, régieket hűségükben megtartsanak, míg aztán a patkonyai Gaál Mihály tűzbe nem vetette az ördögös jószágot. Azt mondja a familia jámbor krónikása, hogy azóta nem szépek a Gaálnék; dehogy is hisszük el neki, ha még ugy erősíti is: ebből a tüzes vérű, érzékeny és érzéki fajtából soha ki nem pusztul a szépség.

A fiatal író szereti ezt a népet, mely csupa szerelemből és szerelemnek él, s örömmel elmulat esintalan kalandjain. De néha mégis hűtlenné lesz az örökös Gaálékhoz, és a víg *Ebeczky Flóráról* mond mesét, a kire az apja egyetlen büszkeségét, a pipagyűjteményét hagyta; és a szép báróné ugy osztogatta kegyét a pipa szimbolikus nyelvéen, a hogy a szemérmes szüzek virágnyelven szoktak beszélni. A kinek pipát ajánlkozott, az már tudta, hogy bejutott Flóra szívébe. És mennél vénebb lett Flóra, annál sürűbben kélt el a pipa a híres gyűjteményből. Végre már az ördögnek se kellett a báróné pipája, és akkor kiült a vénasszony bánatában az udvarra — csibukozni. S a milyen jó kedve van a huncut krónikásnak, mikor ezt a csipős tréfát elbeszéli, épp oly igaz méla nekibusulása, mikor a hét szilvafa szomorú és jellemző története jut eszébe. Azt hinnéd, e kevés huru hangszerből alig néhány dallamot lehet kicsalni, és mégis meglepődve fogod hallani, mennyi édesbus, pajkos, komoly és bánatos melódia fakad belőle. *Krúdy* Gyula tárgyainak köre szűk, de tehetsége simulekony, leleménye gazdag és hangja változatos.